

VN/5349/2024

Siirtolaisuusinstituutin lausunto sisäministeriölle luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi väliaikaisista toimenpiteistä välineellistetyn maahantulon torjumiseksi (ns. käännytyslaki)

Lausunnon kirjoittajat: erikoistutkija Erna Bodström ja vanhempi tutkija Eveliina Lyytinen

Siirtolaisuusinstituutissätiö sr on vuonna 1974 perustettu muuttoliikkeiden tutkimus- ja dokumentaatiolaitos. Instituutin toimialaan kuuluvat kansainväliset ja maan sisäiset muuttoliikkeet sekä niiden seurauksiin lukeutuvat ilmiöt.

Siirtolaisuusinstituutti maahanmuutto- ja pakolaistutkimuksen asiantuntijana lausuu kunnioittavasti seuraavaa:

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki, jonka perusteella turvapaikkaa hakevan ihmisen maahanpääsy voitaisiin estää tai hänet voitaisiin poistaa maasta ilman turvapaikkahakemuksen ottamista vastaan tai sen tutkintaa. Kyse on käytännössä niin sanotuista pushbackeista eli turvapaikkahakijoiden takaisintyönnoistä ja turvapaikkahakemusten tutkimatta jättämisestä. Pushbackille ei ole olemassa vakiintunutta määritelmää, mutta esimerkiksi YK:n ihmisoikeusvaltuutetun toimisto (2021, 4) määrittelee sen sellaiseksi valtiolliseksi toiminnaksi, jossa maahan tulevia ihmisiä (ml. turvapaikkahakijoita) pakotetaan ilman yksilöllistä tutkintaa takaisin siihen maahan, josta he ylittävät tai yrittävät ylittää rajan ilman, että heidän perusteensa hakea turvapaikkaa tutkitaan. Määritelmä kattaa myös sellaiset käytännöt ja toimet, jotka käytännössä johtavat maastapoistoon ilman yksilöllistä turvapaikkatutkintaa ja siihen kuuluvia oikeussuojakeinoja (mt.).

Myönteistä esityksessä on, että siinä huomioidaan ehdotuksen olevan ongelmallinen muun muassa palautuskiellon, joukkokarkotuksen kiellon, oikeusturvan ja oikeussuojakeinojen, yhdenvertaisuuden, oikeuden elämään sekä kuolemanrangaistuksen, kidutuksen ja ihmisarvoa loukkaavan kohtelun kiellon kannalta. Perusteena tälle poikkeamalle esitetään turvallisuustilanne, joka kuitenkin jää epämääräiseksi ja jäsentymättömäksi, eikä riitä perusteeksi tietyn ihmisryhmän perusoikeuksista poikkeamiseen. Esityksessä pyritään takaamaan palautuskiellon noudattaminen sillä, että viranomaiset voivat rajakohtaamisessa arvioida hakijan haavoittuvuutta ja häneen kohdistuvaa uhkaa. Palautuskiellon noudattaminen arvioidaan vakiintuneen käytännön mukaan turvapaikkakäsittelyssä, eikä sen arviointi lyhyessä rajakohtaamisessa ole missään tapauksessa riittävää palautuskiellon noudattamiseksi. Erittäin ongelmallista on myös se, että rajalla tapahtuvasta käännytuksesta ei tehtäisi päätöstä ja siten siitä ei voisi valittaa, jolloin hyvän hallinnon sekä oikeusturvan toteutuminen ovat vaarassa.

Ehdotus on ristiriidassa Suomen perustuslain ja kansainvälisten sitoumusten sekä EU-lainsäädännön kanssa - toisin sanoen niiden sääntöjen ja arvojen, joiden varaan koko suomalainen yhteiskunta on rakennettu. On erittäin ongelmallista, jos Suomi poikkeaa oikeusvaltioperiaatteistaan tällä tavalla. Muiden maiden esimerkeistä tiedetään, että yksittäiset poikkeamat saattavat johtaa uusiin poikkeamiin myös toisten väestöryhmien osalta ja myös vähäisemmistä syistä. Tämä olisi erittäin huolestuttava kehitys suomalaisen yhteiskunnan, yhteiskuntarauhan ja sisäisen tur-

vallisuuden kannalta pitkällä tähtäimellä. Lisäksi on ongelmallista, mikäli Suomi lähtisi sovelta-
maan näin ongelmallista lakia yksin, ilman EU-tason ja kansainvälisen yhteisön osallisuutta.
Tämä saattaisi erkaannuttaa Suomen tärkeistä kansainvälisistä yhteistyötahoista.

Esityksessä turvapaikkahakemusten vastaanottamisen keskeyttämisen kesto on rajattu kuukau-
teen. Tämä suhteellisen lyhyt kesto on sinänsä hyvä asia. Keskeyttämistä voidaan kuitenkin jat-
kaa kuukausi kerrallaan ainakin lain voimassaolon ajan, mikä on määritelty ehdotuksessa vuo-
deksi. Toisin sanoen turvapaikkahakemusten kesto voidaan periaatteessa keskeyttää niin kauan
kuin poikkeuslaki on voimassa. Esitetty raja ei ole riittävä. Lakiehdotuksessa vedotaan pitkäai-
kaiseen uhkaan, mutta ehdotetaan ratkaisuksi poikkeuslakia, joka siis on lyhytaikainen ratkaisu.
Tämäkään ei puolla lain käyttöönottoa.

Turvapaikkahakemusten vastaanotto voidaan esityksen mukaan keskeyttää vain rajatulla osalla
rajaa. Tämä ei kuitenkaan takaa tosiasiallista oikeutta hakea turvapaikkaa, koska tällä perus-
teella esimerkiksi turvapaikkahakemusten vastaanottaminen voidaan keskeyttää koko itärajalla,
ja pitää auki Helsinki-Vantaan lentokentällä, jonne harvalla turvapaikanhakijalla kuitenkin on
pääsyä mm. tiukoista viisumivaatimuksista johtuen. Suomen tulee taata ei vain teoreettinen
vaan myös tosiasiallinen oikeus hakea turvapaikkaa. Tosiasiallinen mahdollisuus hakea turvapaik-
kaa edellyttää, että myös Suomen itärajalla turvapaikkahakemuksia otetaan vastaan. Esitetty
rajaus ei ole riittävä.

Esityksellä on tarkoitus varautua Suomen turvallisuustilanteen vaikeutumiseen, mikä sinänsä on-
kin vakava ja tärkeä asia. Esityksessä varsinainen uhka jää kuitenkin epämääräiseksi ja toteen
näyttämättä. Turvallisuustilanteen heikentäjiksi on sivuilla 11-12 mainittu muun muassa järjes-
tyshäiriöt, turhautuminen ja mahdolliset väkivaltatilanteet rajanylityspaikoilla, epäviralliset ra-
janylitykset, turvapaikkajärjestelmän ruuhkautuminen, turvapaikanhakijoiden ja viranomaisten
loukkaantumiset viranomaisten pyrkiessä estämään maahantulo voimakeinoin, turvapaikanhaki-
joiden turvapaikan hakeminen eri puolilla Suomea, vastakkainasettelu turvapaikanhakijoiden ja
paikallisten välillä sekä lisääntyneet lailliset mielenilmaukset. Mikään näistä eivätkä edes nämä
asiat yhdessä ole sellaisia, joiden perusteella kokonaisen ihmisryhmän perusoikeuksia olisi perus-
teltua rajoittaa. Mahdollinen kriisialueen muodostaminen ja sotilaallinen uhka toki ovat asioita,
jotka tulisi ottaa vakavasti, mutta esityksessä ei ole esiintuotu näiden todennäköisyyttä eikä
sitä, miten turvapaikanhakijoiden tulo lisäisi näiden uhkien toteutumista tai miten heidän tu-
lonsa estäminen estäisi niitä.

Uhkana nähdään sivulla 11 myös, että Suomen rajalle saattaisi saapua kymmeniä tai satoja tur-
vapaikanhakijoita vuorokaudessa. Maahanmuuttoviraston tilastojen (2024) mukaan Suomeen saa-
pui Ukrainan sodan alettua maaliskuussa 2022 keskimäärin yli 500 turvaa hakevaa ihmistä vuoro-
kaudessa. Myös seuraavina kuukausina tulijoiden määrä pysyi korkealla: keskimäärin noin 175
henkilöä joka päivä. Ottaen huomioon, että Suomeen on aiemminkin tullut vastaavia määriä tur-
vaa hakevia ihmisiä, tätä ei voida pitää turvallisuusuhkana. Suomi on siis yhteiskuntana selviyty-
nyt myös huomattavasti suuremmista turvaa hakevien määrästä ilman, että se on vaarantanut
Suomen turvallisuustilannetta.

Esityksessä sivulla 12 arvioidaan, että osaan tulijoista liittyisi yleisen järjestyksen ja turvallisuus-
den riskejä. Tähän asti itärajan yli tulleista tällaisia riskejä on KRP:n mukaan havaittu joillakin
kymmenillä tulijoilla, siis muutamalla prosentilla suhteutettuna kokonaismäärään. Hekään eivät
KRP:n arvion mukaan välttämättä aiheuta uhkaa Suomelle. Toisin sanoen selvästi yli 90 % tuli-
joista on sellaisia, joiden ei arvioida aiheuttavan turvallisuusuhkaa. Tämä ei puolla väitettä Suo-
men turvallisuustilanteen heikkenemisestä turvapaikanhakijoiden vastaanottamisen seurauksena.

Ehdotuksessa todetaan sivulla 59, että rajaviranomaisten tulee ensisijaisesti toimia neuvoin, kehotuksin ja käskyin. Kansainvälisistä esimerkeistä tiedetään, että maastapoisto vastaavissa tilanteissa edellyttää viranomaisilta huomattavaa voimakeinojen käyttöä ja väkivaltaa. Muun muassa Amnesty International (2021), Human Rights Watch (2018, 2022) ja Lääkärit ilman rajoja (2021, 2023) ovat raportoineet esimerkiksi hakkaamisesta ja muusta alentavasta kohtelusta Puolassa ja Kreikan maarajalla. Rajan toiselle puolelle eli Valko-Venäjälle ja Turkkiin palautettujen on raportoitu kohdanneen summittaisia pidätyksiä ja jopa seksuaalista väkivaltaa (Amnesty International 2021, Human Rights Watch 2022). Muun muassa BBC (2023) ja Yle (2023) ovat löytäneet todisteita siitä, että Venäjä on rekrytoinut ja painostanut Ukrainan sotaan sellaisia turvapaikanhakijoita, joita ei ole päästetty rajan yli Suomeen. Ei ole perusteltua olettaa, että nykyisen lakiehdotuksen toimeenpano olisi Suomessakaan mahdollista ilman väkivaltaa ja voimankäyttöä turvaa hakevia ihmisiä kohtaan tai että he olisivat turvassa, jos Suomi palauttaa heidät Venäjälle. Tämä vaarantaa sekä turvapaikanhakijoiden että Suomen rajavalvontaviranomaisten terveyden ja pahimmassa tapauksessa jopa hengen.

Esitys esittää sivulla 11 huolta turvaa hakevien terveydestä ja hengestä sekä sivulla 10 turvapaikanhakijoiden hyväksikäytöstä välineellistetyn maahantulon yhteydessä. Nämä väitteet kuitenkin sivuuttavat täysin turvallisten reittien puutteen ja turvapaikkaa hakevien ihmisten toimijuuden. Turvaa hakevilla ihmisillä on tarve ja oikeus paeta kotimaastaan turvalliseen maahan, ja tästä syystä he lähtevät liikkeelle. He ovat tässä prosessissa aktiivisia toimijoita. Koska viralliset reitit hakea turvapaikkaa ovat esimerkiksi kireiden viisumikäytänteiden takia erittäin rajattuja, heidän on turvauduttava epävirallisiin reitteihin ja myös salakuljettajien palveluihin eli ns. välineellistettyyn maahantuloon. Turvallisten reittien puutteesta johtuen turvapaikanhaku on siis monessa tapauksessa välineellistettyä, eikä tämä vaikuta turvapaikanhakijoiden tarpeeseen tai oikeuteen saada suojelua. Turvattomat reitit vaarantavat turvaa hakevien hengen: esimerkiksi Välimeren reitillä kuolee Kansainvälisen siirtolaisuusjärjestö IOM:n (2024) mukaan useita tuhansia ihmisiä vuodessa. Tähän verrattuna Suomen rajan ylittämistä tuskin voidaan pitää erityisen vaarallisena reittinä, vaan pikemminkin turvaa hakevien näkökulmasta suhteellisen turvallisenä. Turvaa hakevien näkökulmasta ei myöskään ole suurta väliä sillä, onko salakuljettaja valtiollinen taho vai yksityinen yrittäjä, vaan he voivat valita ainoastaan niistä vaihtoehdoista, joita on saatavilla. Valtiollinen taho saattaa olla turvaa hakevan kannalta jopa parempi vaihtoehto, jos ko. taho esimerkiksi pidättäytyy väkivallasta hakijaa kohtaan. Erityisesti naisiin ja lapsiin kohdistuu epävirallisilla reiteillä paljon väkivaltaa (esim. Freedman 2016), josta valtiolliset tahot kuitenkin saattavat pidättäytyä. Välineellistetyssä maahantulossa valtio ei siis ainakaan pelkästään käytä turvapaikanhakijoita hyväksi, vaan se on mahdollistaja, joka saattaa hyvinkin tarjota huomattavasti turvallisempaa palvelua kuin muut toimijat. Turvapaikanhakijoiden tarkoituksena taas ei ole osallistua välineellistetyn maahantulon operaatioon tai aiheuttaa turvallisuusuhkaa, vaan ainoastaan harjoittaa ihmisoikeuttaan hakea turvapaikkaa.

Hallituksen esitys ei suojele turvaa hakevien ihmisten terveyttä tai henkeä, vaan pikemminkin vaarantaa sen entisestään. Jos hallitus olisi aidosti huolissaan turvaa hakevien ihmisten hengestä ja terveydestä, vastaus tähän olisi virallisten reittien lisääminen turvapaikan hakemiseksi. Tämä vähentäisi Venäjän mahdollisuuksia hybrdivaikuttamiseen, kun ihmisillä ei olisi enää tarvetta turvautua epävirallisiin reitteihin. Ehdotuksessa on sivulla 15 arvioitu vaihtoehtona mahdollisuutta hakea turvapaikkaa esimerkiksi Suomen Venäjän suurlähetystössä. Ratkaisua ei ole pidetty toteuttamiskelpoisena, mutta tätä johtopäätöstä ei ole esityksessä avattu tai perusteltu. Toinen mahdollisuus virallisten reittien luomiselle olisi humanitaaristen viisumien käyttöönotto. Tätä vaihtoehtoa ei ole esityksessä arvioitu.

Esityksessä väitetään, että Venäjän kautta tulevien turvapaikanhakijoiden kohdalla kyse ei ole aidosta turvapaikanhaun ilmiöstä. Tätä ei kuitenkaan perustella mitenkään. Saatavilla olevan tiedon valossa tämä ei myöskään pidä paikkaansa, sillä suurin osa itärajan yli saapuneista on ko-toisin maista, joissa tapahtuu merkittäviä ihmisoikeusrikkomuksia ja joiden kansalaisille myös useimmissa tapauksissa myönnetään turvapaikka tai muuta kansainvälistä suojelua. Rajavartioloitoksen medialle kertomien tietojen mukaan turvapaikanhakijoita tuli syksyllä 2023 erityisesti Syyriasta, Jemenistä, Afganistanista, Somaliasta ja Irakista. Maahanmuuttoviraston (2024) tilas-tojen mukaan näistä maista tulleille myönnetään useimmiten Suomessa kansainvälistä suojelua: syyrialaisille, jemeniläisille ja afganistanilaisille myönnetään suojelu käytännössä aina, ja myös uusista somalialaisista turvapaikanhakijoista 90 prosenttia ja irakilaisista 65 prosenttia sai Suo-mesta kansainvälistä suojelua vuosina 2022-2023 (mt.). Tämä ei viittaa siihen, että kyse ei olisi aidosta tarpeesta hakea ja saada turvapaikka. Käytännössä tämä tarkoittaa, ette jos lakiehdotus tulee voimaan, Suomi hyvin suurella todennäköisyydellä poistaa maasta ihmisiä, joilla on oikeus kansainväliseen suojeluun. Tähän liittyen on erittäin ongelmallinen maininta esityksen sivulla 55 siitä, että “Rajoittaminen voisi tarkoittaa esimerkiksi kansalaisuuteen perustuvia poikkeuksia. Valtioneuvoston olisi siten mahdollista päättää, että rajoittaminen ei koske lainkaan tiettyjä kansalaisuuksia, esimerkiksi Suomea painostavan vieraan valtion omia kansalaisia.” Näin ollen venäläiset ja muista maista tulevat turvapaikanhakijat saatettaisiin asettaa täysin eriarvoiseen tilanteeseen. Sivun 77 väitettä siitä, että “maahanmuuton välineellistämisen tilannetta voidaan kuitenkin pitää hyväksyttävänä syynä asettaa henkilöitä eri asemaan” ei ole perusteltu ja se voi-daan kyseenalaistaa.

Esityksen tarkoituksena on ilmeisesti poistaa Suomeen tulleet turvapaikanhakijat Venäjälle. Si-vulla 50 esityksessä kuitenkin todetaan, että Venäjää ei voida pitää turvallisena maana. Suomi ei voi mitenkään varmistua sinne palautettujen ihmisten ihmisoikeuksien toteutumisesta. Samalla sivulla mainitaan myös se mahdollisuus, että Venäjä ei ottaisi turvaa hakeneita ihmisiä vastaan Suomen toiveista huolimatta. Ottaen huomioon, että ehdotuksen kuvailemassa tilanteessa Ve-näjä on nimenomaan mahdollistanut turvapaikanhakijoiden tulon Suomeen, on pidettävä epäto-dennäköisenä, että Venäjä olisi halukas ottamaan heidät takaisin. Ehdotuksessa ei kuitenkaan mitenkään oteta kantaa siihen, miten toimitaan, jos näin tapahtuu: jos Suomi palauttaa turva-paikanhakijat Venäjän puolelle rajaa, mutta he jäävät Venäjän toiminnan vuoksi rajavyöhyk-keelle jumiin ilman ruokaa ja suojaa. Muiden Itä-Euroopan rajamaiden kokemuksista tiedetään, että näin voi käydä, ja että se voi johtaa jopa turvapaikanhakijoiden kuolemiin (esim. ECRE 2023). Ehdotus tuntuukin nojaavan sellaiseen oletukseen, että jos laki toteutetaan, turvapaikan-hakijoita ei enää juurikaan saavu Suomeen itärajan yli. Kun tarkastellaan kansainvälisiä koke-muksia, tällaiselle oletukselle ei kuitenkaan näytä olevan katetta. Venäjä saattaa - viimeaikaiset paperittomiin liittyvät lakimuutokset huomioon ottaen - myös palauttaa Suomesta mahdollisesti poistyonnettyt ihmiset edelleen heidän lähtömaihinsa ja näin ollen Suomi voisi syyllistyä ketjupa-lautuksiin, joissa on suuri palautuskiellon loukkausriski.

Myönteisenä ehdotuksessa voidaan pitää sitä, että viranomaisilla olisi mahdollisuus ottaa vastaan haavoittuviin ryhmiin kuuluvien, kuten lapsen tai vammaisen henkilön, turvapaikkahakemus. Si-vulla 61 todetaan, että myös heidän perheenjäsenensä tai avustajansa turvapaikkahakemus saa-tettaisiin ottaa vastaan. Tätä ei kuitenkaan taata. Ylipäätään pelkästään lasten tai vammaisten tai muuten ilmiselvästi erityisen haavoittuvaisessa asemassa olevien hakemusten vastaanottami-nen ei kuitenkaan ole riittävää, sillä monet haavoittuvuudet, esimerkiksi kidutustausta tai seksu-aalinen suuntautuminen, eivät näy ulospäin. On tiedossa, että Suomen viranomaisilla on ollut vaikeuksia tunnistaa haavoittuvassa asemassa olevia turvapaikanhakijoita normaalissa turvapaik-

kakäsittelyssä (Tarvainen ym. 2022), eikä siksi ole uskottavaa, että viranomaiset pystyisivät tekemään tällaisen arvioinnin suoraan rajalla. Palautuskielto on ehdoton ja se koskee jokaista ihmistä, ei pelkästään lapsia ja vammaisia tai muuten ulkoisesti haavoittuvalta näyttäviä. Palautuskieltoa ei siten voi soveltaa ihmisten yhdenvertaisuutta kunnioittamatta. Ehdotuksessa ei ole myöskään riittävällä tavalla avattu YK:n pakolaissopimuksen määrittelemiä sitovia velvollisuuksia suhteessa ehdottomaan palautuskieltoon. Kyse ei siis ole periaatteesta vaan sitouttavasta velvollisuudesta noudattaa sitä. Lisäksi ehdotus johtaisi turvapaikanhakijoiden eriarvoiseen ja syrjivään kohteluun palautuskiellon lisäksi myös sen suhteen, onko heillä tosiasiallista mahdollisuutta hakea turvapaikkaa vai ei. Tämä epäkohta on tunnustettu esityksessä, kuten useat muutkin ristiriidat, eikä ehdotusta voi hyväksyä, koska se on pääosin täysin ristiriidassa Suomea sitovien lakien kanssa.

Vastaavasti sivulla 61 todetaan, että turvapaikkahakemus voidaan ottaa vastaan, mikäli rajavartija arvioi hakijan olevan todellisessa vaarassa. Sivulla 91 ehdotus väittää, että tämä malli turvavai palautuskiellon noudattamisen käytännössä ja riittävällä tavalla. Turvapaikkakäsittely on olemassa juuri todellisen vaaran arvioimiseksi. Todellisen vaaran arviointi perustuu hakijan henkilöllisyyden ja kotimaan todentamiseen ja useita tunteja tai jopa päiviä kestävään puhutteluun sekä todistusaineistoon ja hakijan kotimaan tilanteesta saatavilla olevaan maatietoon, eikä se siitä huolimatta ole yksinkertaista edes juuri tähän koulutetuille ja erikoistuneille Maahanmuuttoviraston ylitarkastajille. Tästä on olemassa laajalti vertaisarvioitua tutkimusta (esim. Bodström 2020) ja tästä kertoo myös se, että hallinto-oikeudet ja korkein hallinto-oikeus palauttavat turvapaikkapäätöksiä Maahanmuuttoviraston uudelleen käsittelyyn tai turvapaikan myöntämiseksi. Ei siis ole millään tavalla uskottavaa, että todellisen vaaran arviointi olisi mahdollista lyhyessä rajakohtaamisessa, ja että ehdotus siis tosiasiallisesti mahdollistaisi palautuskiellon noudattamisen. Ehdotus myös asettaa kohtuuttoman taakan viranomaisille, jotka joutuisivat tekemään tällaisia syvästi ihmisten elämään vaikuttavia päätöksiä kiireessä, paineessa ja riittämättömän tiedon varassa. Virheellisten päätösten tekemisen todennäköisyys kasvaisi.

Vaikutustenarvioinnin kohdassa "Vaikutukset Suomen kansainvälisiin suhteisiin" sivulla 44 avataan pääosin vain Suomen suhteita NATO:oon ja Venäjään. Kohdassa sivutaan myös muita kansainvälisiä suhteita mainitsemalla, että "Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan perustana ovat oikeusvaltioperiaate, ihmisoikeudet, tasa-arvo ja demokratia. Suomi korostaa kansainvälisen sääntöpohjaisen järjestelmän tärkeyttä sekä kansainvälisen oikeuden noudattamista." Ottaen kuitenkin huomioon lakiehdotuksen sisällön suhteessa kansainväliseen ja kansalliseen lainsäädäntöön koskien turvapaikanhakua, on syytä epäillä olisiko asia enää näin, mikäli tämä lakiehdotus menisi läpi. Suomen tulisi nyt myös pohtia perusteellisesti sitä, millaisia negatiivisia vaikutuksia tämän ehdotuksen hyväksyminen todennäköisesti toisi etenkin EU:n ja YK:n - ja niiden ihmisoikeus- ja pakolaisalan elinten - suhteen. Ehdotus sisältää suuren vaaran Suomen maineelle ihmisoikeuksia ja oikeusvaltioperiaatetta vielä toistaiseksi kunnioittavana maana.

Lakiehdotus on lähtenyt aiempia kevään 2024 lakimuutosehdotuksia laajemmalle joukolle lausuttavaksi. Tämä on hyvä asia, sillä ehdotusta tulee tarkastella monesta eri näkökulmasta, joista keskeinen on maahanmuutto- ja pakolaistutkimus. Lausuntoaikataulu on kuitenkin erittäin tiukka, vain kuusi kokonaista arkipäivää. Koska monet puolueet ovat todenneet asiantuntijalausunnoilla olevan erityisen suurin painoarvo tässä lakiehdotuksessa, olisi lausumisajanjakso saanut olla pidempi.

Lopuksi Siirtolaisuusinstituutti korostaa sitä, että lakiesityksessä on kyse maahanmuutosta ja nimenomaan maahanmuuttajien ihmisoikeuksista, vaikka poliittisissa keskusteluissa on toisin väi-

tetty, ja olemme kirjoittaneet tämän lausunnon pakolaisalan tutkimuksellisista lähtökohdista käsin, missä meillä on asiantuntijuutta. Ottaen huomioon sen, että esitetty ehdotus on selkeästi ristiriidassa - ja nämä ristiriidat on jopa avattu ehdotuksessa melko avoimesti - muun muassa Suomen perustuslain, Euroopan ihmisoikeussopimuksen ja YK:n pakolaissopimuksen kanssa, Siirtolaisuusinstituutti suosittelee, että kyseistä lakiehdotusta ei viedä eteenpäin. Suomen tulee pitää kiinni ihmisoikeuksien ja oikeusvaltioperiaatteen kunnioittamisesta.

Kunnioitavasti

Marja Tiilikainen

Marja Tiilikainen

Tutkimusjohtaja

marja.tiilikainen@migrationinstitute.fi

Lähteet

Amnesty International (2021) Greece: Violence, lies, and pushbacks - Refugees and migrants still denied safety and asylum at Europe's borders. <https://www.amnesty.org/en/documents/eur25/4307/2021/en/>

BBC (2023) Russia luring migrants from Finnish border for war in Ukraine. <https://www.bbc.com/news/world-europe-67647379>

Bodström, E. (2020) Asylum Decisions as Performances: Intertextuality in Internal Credibility Assessment. *International Journal of Refugee Law* 32:4, 623-644.

ECRE (2023) EU Eastern Borders: More Deaths at Poland Belarus Border as Reports of Pushbacks, Detention and Crack-down on Solidarity Continue, Council of Europe Concerned over Pushbacks and Criminalisation in Latvia. <https://ecre.org/eu-eastern-borders-more-deaths-at-poland-belarus-border-as-reports-of-pushbacks-detention-and-crack-down-on-solidarity-continue-council-of-europe-concerned-over-pushbacks-and-criminalisation-in-lat/>

Freedman, J. (2016) Sexual and gender-based violence against refugee women: a hidden aspect of the refugee "crisis", *Reproductive Health Matters*, 24:47, 18-26.

Human Rights Watch (2018) Greece: Violent Pushbacks at Turkey Border. <https://www.hrw.org/news/2018/12/18/greece-violent-pushbacks-turkey-border>

Human Rights Watch (2022) Violence and Pushbacks at Poland-Belarus Border. <https://www.hrw.org/news/2022/06/07/violence-and-pushbacks-poland-belarus-border>

Kansainvälinen siirtolaisuusjärjestö IOM (2024) 29,250 missing migrants recorded in Mediterranean (since 2014). <https://missingmigrants.iom.int/region/mediterranean>

Lääkärit ilman rajoja (2022) Repeated pushbacks at Lithuanian border cause mental and physical suffering to people on the move. <https://www.doctorswithoutborders.org/latest/repeated-pushbacks-lithuanian-border-cause-mental-and-physical-suffering-people-move>

Lääkärit ilman rajoja (2023) Asylum seekers in Greece report being beaten, strip-searched and sent back to sea. <https://www.msf.org/asylum-seekers-greece-report-being-beaten-and-sent-back-sea>

Maahanmuuttovirasto (2024) Tilastot. <https://tilastot.migri.fi/>

Tarvainen, L., Laine, M., Leisti, M., Rautakorpi, M., Selim, H. & Skrifvars, J. (toim.) (2022) Haa-voittuva asema turvapaikkaprosessissa -artikkelikokoelma. Pakolaisneuvonta, Helsinki.

YK:n ihmisoikeusvaltuutetun toimisto OHCHR (2021) Report on means to address the human rights impact of pushbacks of migrants on land and at sea. <https://undocs.org/en/A/HRC/47/30>

Yle (2023) Sota, vankila tai karkotus. <https://yle.fi/a/74-20064074>